

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Кремінського Бориса Георгійовича

на дисертацію Шевченка Олександра Анатолійовича

**«Методика навчання учнів у гуртках початкового технічного
профілю закладів позашкільної освіти»,**

подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки

Сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні та світі, обумовлюють актуалізацію питань освіти як основи інтелектуального, фізичного, духовного, культурного розвитку особистості. Значні можливості для формування і розвитку особистості становить саме позашкільна освіта, освітнє середовище закладів позашкільної освіти. При цьому, варто відмітити, значний потенціал гуртків науково-технічного напрямку позашкільної освіти для розвитку обдарованості дітей і молоді. Таким чином, дисертація Шевченка Олександра Анатолійовича присвячена актуальній проблемі методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

Варто відзначити, що дисертаційну роботу виконано згідно тематичного плану науково-дослідної роботи НПУ імені М. П. Драгоманова за науковим напрямом «Теорія та технологія навчання і виховання в системі освіти».

При цьому, дисертація пов'язана з дослідженням, що проводилося відповідно до Розпорядження Президента України «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» від 20 травня 2017 р. №114/2017-рп, а також взаємопов'язана з виконанням плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) до 2027 р. згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2021 р. № 131-р.

Слід відмітити, що представлений рукопис дисертації характеризується чіткою структурованістю, логічністю та цілісністю. Робота включає вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел. Дані структурні елементи дисертації є обґрунтованими та взаємопов'язаними.

У дисертації чітко визначений науковий апарат дослідження, використано комплекс змістовних наукових підходів для досягнення мети та сформульованих завдань дослідження, що свідчить про оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Проаналізоване дослідження становить дійсний внесок у розвиток освітніх, педагогічних наук, зокрема у розробку теоретичних основ і методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Відповідно до обраної теми дисертантом було коректно сформульовано мету дослідження, яка полягає теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

Згідно визначених завдань, дисертантом проведено аналіз теоретичних основ, а також практики діяльності гуртків початкового технічного профілю в системі позашкільної освіти.

Дисертантом з'ясовано, що у сучасних умовах гуртки початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти є вагомими у теорії та освітній практиці науково-технічного напрямку позашкільної освіти. З даною позицією можна цілком погодитися.

Розглядаючи діяльність гуртків початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти окрему увагу приділяє історико-педагогічним етапам.

Встановлює, що протягом ХХ–ХХІ ст. у діяльності гуртків початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти доцільним є виділення п'яти історико-педагогічних етапів, зокрема: I етап – 1917–1920 рр.; II етап – 1920–1946 рр.; III етап – 1946–1956 рр.; IV етап – 1956–1991 рр.; V етап – 1991 р. – по теперішній час.

Зосереджує увагу на V етапі та розкриває організаційну структуру навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

Важливим стало визначення дисертантом структурних компонентів, кожен з яких реалізується на певному етапі:

I етап – проектування навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

II етап – організація навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

III етап – реалізація навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

IV етап – контроль навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

З таким підходом можна цілком погодитися.

При цьому особливу увагу приділяє розробці змісту, форм та методів навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

Встановлює, що вони мають базуватися на застосуванні основних положень щодо «Science / Природа», «Technology / Техніка», «Engineering / Інженерія», «Art / Мистецтво», «Mathematics / Математика».

Результати експериментального дослідження Шевченка О. А. підтверджують ефективність і доцільність запровадження запропонованої методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти на основі STEAM-підходу.

*Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації та опублікованих у працях*

Апробація результатів дослідження Шевченка О. А. відображається в опублікованих 11 наукових працях, серед яких 7 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 1 індексується у Web of Science, 3 – тези конференцій, 1 – навчально-методичне видання.

Вірогідність та обґрунтованість результатів дослідження забезпечується коректністю вихідних даних; застосуванням комплексу методів дослідження, адекватних його об'єктові, предмету, меті і завданням; підтвердженням основних теоретичних положень результатами експериментальної перевірки та реалізацією основних розробок у процесі методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

Детальний аналіз кожного аспекту проблематики щодо методики навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти дає підстави стверджувати, що мета дослідження в цілому досягнена.

Дискусійні положення та побажання

Позитивно оцінюючи результати дослідження, вважаємо за доцільно висловити окремі думки і побажання, які виникли під час ознайомлення з дисертацією:

1. Автор у методиці навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти значну увагу приділяє STEAM-підходу. Можна цілком погодитися з даною позицією. Водночас, доцільно було б навести приклади щодо застосування STREAM.

2. На наш погляд, дисертаційне дослідження значно виграло б, якщо окрема увага була приділена міжнародному досвіду навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

3. Варто у дисертації з метою аналізу навести дані соціологічного опитування щодо діяльності гуртків початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

4. Навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти вимагає підготовки педагогів нової генерації. Бажано було б окрему увагу у дисертації приділити цьому питанню.

5. Для більш повного уявлення про зміст навчання у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти, варто було б у додатку представити навчальну програму гуртка початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти.

Підсумовуючи аналіз дисертації зазначимо, що зроблені зауваження мають рекомендаційний характер для подальшої науково-дослідної роботи автора і не заперечують концепції і змісту загалом виконаного дослідження, і тому не впливають на її позитивну оцінку.

У цілому вважаю, що дисертаційне дослідження Шевченко Олександра Анатолійовича на тему «Методика навчання учнів у гуртках початкового технічного профілю закладів позашкільної освіти» є самостійним ґрунтовним науковим дослідженням, яке відповідає постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 р., а його автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

**Головний науковий співробітник
відділу роботи з обдарованою молоддю
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
доктор педагогічних наук, професор,
заслужений вчитель України**

Борис КРЕМІНСЬКИЙ
Лідисе Б. Креміньської
Т.В. О. директора
Ю. Завальський

